

Gen. 41. 45.

tem (1). Potuit igitur urbi Beelsephon oraculum ibidem constitutum nomen indidisse.

Herod. 1.2. cap. 82.

Plura fuisse in Aegypto Oracula Herodoti relatione discimus (m), uti Hercules, Apollinis, Minervae, Dianae, Martis, Jovis, ac potissimum Latonae. Nomen autem Beelsephon plurimum ad Persephonem, sive Proserpinam accedit; quam sane Deam sub Dianae nomine ab Aegyptiis cultam, quemadmodum & sub Isis nomine Cererem, Herodotus testatur. Huic Cereri Dianae filiam tribuebant, ut proinde facile hujus Dianae, sive Persephones oraculo urbs Beelsephon dedicari potuerit. Id quidem nos conjectura loco dicimus, maturius rei examen aliis relinquentes. Nec est cur nomen Beel sive Baal foeminae tributum, negocium in ea re facessat, cum in Paganorum Theologia frequentissime nomen Dei omnibus aequè Numinibus utriusque sexus, ac potissimum Lunae, & Dianae tribui consuevisset. Quod ad nomen Persephones attinet, alterius est à Graeca originis; quin & omnia ferme Deorum Gracorum nomina ex Aegypto derivari Herodotus animadvertit (n).

Herod. 1.2. c. 50.

Sed quid haec ad certum urbis Beelsephon situm investigandum? Urbs illa sita est ad Clysmam apud Eusebium (o); in versione sua S. Hieronymus nomen Clysmam omittit. Eam vocem in Textu Eusebii redundare autumat Bonfrerius, nec illam planè assecuti sunt Operum S. Hieronymi recentissimi Editores. Cum tamen recepta apud Antiquos traditio ferat, Hebraeos ad Clysmam Erythraeam transfretasse, certum ejusdem loci situm operæ pretium erit investigare. Eusebii ad Erythraeam collocat, ubi verò potissimum, sicut; S. Athanasius in Arabia [p], in plaga scilicet Erythraei occidentali, quam Veteres non rarè Arabia nomine appellant, ut R. P. D. Bernardus Montfaucon ejusdem S. Doctoris mentem scite interpretatus demonstrat. Rubrum mare, ita describit Philostorgius lib. 3. c. 6. in duos sinus dividitur, quorum unus desinit in Clysmam, unde & nomen sortitur. Altera verò pars in urbe Elam. Ad Clysmam Israelita sicco pede aquas transit. S. Gregorio Turonensi Clysmam urbs est ad eundem locum, nempe ad extremam oram sinus Suez (q). Cosmas Aegyptius Monachus, cujus Opera non ita pridem edita sunt, transfretasse Hebraeos ad Clysmam testatur, cujus rei fidem, ait, vestigia curruum & rotarum intra alveum longius excurrentia, quae adhuc manent, apertissime confirmant; porro locus iste, addit, euntibus ad Sinai dexter occurrit [r]. Exadè ille quidem, sed exactior in designanda plaga ejusdem maris ulteriori sive citeriori desideraretur. In Tabulis Peutingeri ad litus occidentale Sinus illius pertinet; sed apud Ptolemeum, Itinerarium Antonini, & optimas Tabulas Geographicas, plagam occidentalem sinus Arabici inter Suez & Crondel tenet. Ipsissima esse creditur cum Colzuma, ex qua ora occidentali maris Rubri nomen inditum; quin & mare ipsum hodie Bahar

Hist. Arian. ad Monach. 1.1. pag. 385.

Greg. Tur. 1.1. c. 10. in hujus stagni (seu brachii) capite Clysmam civitas adificata est.

Cosm. 1.5. pag. 149. Vide Praefat. in eund. c. 5. S. 2.

el Colsum appellatur (s). Junior Thevenot Itiner. p. 2. c. 33. ad extremam oram borealis Erythraei sinus Clysmam collocat; addit insuper se quindecim solidis diebus per litus ejus freti iter habentem ad montem Sinai, nunquam tamen ampliore alveo sinum, quam 8. vel 9. miliarium observasse. Monasterium S. Antonii hodie usque ad Clysmam visitur. Transfretarunt igitur Hebraei unà vel dimidià leucà infra extremam Erythraei oram, multò supra Tor ad vadum Crondel, quem locum alii Israelitis mare trajicientibus assignant (t).

Vide Colsum in not. ad Alferg. pag. 144.

Joan. de Barros apud Toriel. ad an. M. 2544. art. 25.

Loc. cit.

Abbas Rousseau, Morizon, Voyage 1.1. cap. 24.

Sap. 19. 7.

uti in glaciem concrevisse ex pluribus Sacrorum Librorum phrasibus supra significavimus. In libro Sapientiae legimus (y): In mari Rubro via sine impedimento, & campus germinans in profundo, per quem omnis natio transiit. . . . Tanquam enim equi depaverunt escam, & tanquam agni saltaverunt, magnificantes te Domine.

Fatemur quidem, haec Sacrae Scripturae verba ad sensum allegoricum facile detorqueri potuisse, quasi scilicet illis exultantis ad prodigium populi gaudium explicaretur. (z). Sed nullam Interpretes metaphoram agnoscentes, subito quidem geminasse Divino prodigio in imo maris fundo herbas defendunt; alii (a) verò, pluribus Authoribus prophanis laudatis (b), demonstrant, Erythraei alveum, qua maxime ad litus accedit, herbis, & juncis virefcere, unde pelago illi ab Hebraeis nomen inditum mare Suph, seu mare Juncorum: quin & apud Plinium imus ejus pelagi fundus virentibus arboribus, lauris, olivis fructibus onctis, tribus saltem cubitis proceris confitus est [c]. Tandem Interpretum alii (d) volunt lapideam crustam arenæ per eam occasionem inditam fuisse, quò Israelitarum gressus paterentur, Sicca peregrinas stupuerunt marmora plantas [e].

Ita Hugo Card. Lyr. Dion. Carth. alii. a Leonar. Mar. hic art. 67. b Diodor 1.3. c. 3.

Plin. 1.13. cap. 23. d Phil. de vit. Mos. 1.3.

Sedulius.

Quid? Ed pervenerunt alii, ut stravisse viam Deum crediderint submotis arbutis, de-

jectis scopulis, atque foveis aequatis. Sed prodigia ne gratis coeerventur; & cum unum hoc satis admirari homines non possint, quid nova quaerantur in Scripturâ prorsus incognita?

Castra deserentes Israelitas & pelagum subeuntes, nubes consequebatur, ut exercitu transfretante, & illa tandem transfretarit. Interim Aegyptii sub vigiliam matutinam circiter (f), trajecisse Hebraeos tunc primò sentientes, & ipsi confestim fugientibus instare, ne animadverso quidem itineris periculo, coeperunt. Vix aliquantò processerant, cum subito terrore affecti turbare ordines, & se invicem confundere. Tum Deus immisissis in illos fulminibus, atque subitis fragoribus intonans horrendam, turbatos antea adeò perculit, ut mutò se in fugam urgentes verba illa ingeminent: Fugiamus Israelem, Dominus enim pugnat pro eis contra nos. Hujus fugae tumultus terrorem auxit, & desperationem, nihilque ad ultimas angustias redactis supererat, quam ut in adversam ripam evaderent. Sed frustra illi; nam resoluta jam aqua, opplere primum viam, litus quò tendebant respicientem; deinde verò super eorum capita recedentes, omnes oppresserunt. Haec Scriptura, quae diversam planè ideam ingerunt, ac recentiores quidam Critici eà de re obtrudant.

Nempè sub ortum aurora, circa quartam horam matutina nam.

DISSERTATIO

DE POESI VETERUM HEBRÆORUM.

EA, quae ad Poesim Librorum Sacrorum pertinent, inexplorata hucusque Scriptoribus, atque impervia fuisse variae diversorum hac unà de re opinioniones, quin & errores sanctissimi, quorum autoritas plerisque ferè sublequentes Scriptores in suam sententiam pertraxit. His ergo viris doctissimis authoribus, Moysis Cantica carmine exarata esse constat, & carmine heroico, uti Josephus non rarè testatur (g). Patria apud Origenem, & Eusebium legas (h), quibus illud adjiciendum censuit Hieronymus (i), nimirum carminibus iambicis, alcaicis, & sapphicis, instar Pindariorum, & Horatianorum, totum Psalterium digestum esse. Cantica verò, ait, Deuteronomii (k), & Isaiae, quemadmodum & liber Job & Salomonis, hexametris, pentametrisque versibus instruntur. Alibi tamen sentit Cantica Deuteronomii (l) iambis tetrametris adornari; quemadmodum

Antiq. 1.2. cap. ult. & 1.4. cap. ult. & 1.7. cap. 12. h Euseb. Praef. 1.2. cap. 3. i Praefat. in Chron. Euf. k Deut. 32. l Epist. ad Paulam Urbicam.

dum & Pff. 118. & 144.; trimetris verò constare Psalmos 110. & 111.; Sapphicis tandem aliisque carminibus trimetris Jeremiae lamentationes. Tandem ea, quae de libro Job alibi scripserat, iterum in praefatione ad eundem librum repetens, sanctè testatur, post illa verba, Pereat dies in qua natus sum, omnia hexametris, dactylis & spondeis constantibus, digeri: quanquam interdum, ait, propter lingua idiomata crebrè recipiant tales pedes, non eorundem syllabarum, sed eorundem temporum. Interdum quoque rhythmus ipse dulcis & tinnulus fertur, numeris pedum solutis; quod Metrici magis, quam simplex Lector intelligunt. De libro etiam Psalterii lyricis carminibus concinnato, instar Pindari, Alcaei, Horatii, Catulli, & Seregni, pluries testimonium repetit (m).

Sancti Viri eruditionem, quem veluti Ecclesiae Doctorem venerari par est, meritò quidem omnes suspicimus: fateamur tamen oportet, plures esse Hebraicæ linguae peritissimos viros, qui neque in Psalmis nostrâ aetate, neque in aliis Hebraeorum poeticis scriptis quidquam subodorantur de metris & numeris, quales

m Epist. ad Paulin. 1. 9. Comment. in cap. 30. Ezech. Ferrandus in Praefat. Ps. cap. 11. p. 9. autumat nec dactylos, nec spondos in Psalmis deesse, quemadmodum sunt etiam in Homero. Spondaeis etiam carminibus cõstitisse ferunt Epitaphium R. Isaac Alphelti, qui saeculo undecimo florebat.

les olim S. Hieronymus sibi comperisse visus est. Quare S. Doctoris studiosissimi viri, ejus in ea re mentem explicantes, contendunt, non illum quidem vera hexametra & pentametra carmina in libro Job deprehendisse, sed, inquit, *similitudinem quandam heroicorum versuum intelligere debes, & sic in ceteris metrorum generibus (n)*.

n Vide Proleg. in Divin. Bibliot. S. Hieron. nov. edit. art. 5.

* Philo de vit. contempl. ad fin.

Philo de Essenis agens, servata apud illos tradit veterum Poetarum secte ipsorum carmina, (nempe Authorum Sacrorum poetica scripta) hæc autem carmina, inquit, variis metris, & numeris constant; alia sunt enim [*] trimetra, in religiosis Templi visitationibus inter eundem canenda. Alia hymnos referunt, ante Aram in ipsis Sacrificiorum, & libationum oblationibus recitanda; alia tandem quietum exigunt, & immotum cantorem; alia choreis, & choris apta.

Scaliger nullam numeri legem in hisce veterum Hebræorum carminibus agnoscit; Nam, ait, ut in Hebræico, Syriaco, Arabico, & Abyssino idiomate ulla metri species concipi possit, nemo efficere potest; quia id natura sermonis non patitur (o). Ad id autem de Psalterio, alii que: De Psalterio magis miror, cum neque in eo, neque in Threnis ullum Canticum sit metricis legibus adstrictum, sed merè soluta oratio characteris poetico animata.

o Scalig. in Chron. Eujeb.

Eadem Augustino Eugubino visa sunt: Carmen Hebræicum, ait, non idem est, atque Græcorum, & Latinorum. Hebræicum nulla tempora, sed numerum dumtaxat observat. Itaque neque heroicum carmen apud Hebræos extat, neque jambicum, aliaque genera; sed simile quiddam, quale Barbari diversis ritibus canunt. Hoc poeseos genus maxime simplex, maxime ad naturam accedens, majestatis plus habet, & dignitatis, quam poesis certis legibus veluti compedibus revincta, vix sensis, à Deo hominibus inspiratis, exprimendis apta; dum enim metri legibus fervire Poeta student, vix fieri potest, quin aliquid de grandioribus sensis ideisque detrahant.

p Grot. in Luc. c. 46. Erant enim rythmi sine numeri Hebræorum non emmetri, sed lege soluti, eujusmodi etiam erant, & nunc quoque sunt eorum. Jullationes.

Scaligerum peritissimi Critici secuti sunt, uti Augustinus Eugubinus, Ludovicus Capella, Martinus, Samuel Bohlius, Vasmuth, Pfeifferius &c. Addendus & Grotius (p), addendus, inquam, iis qui Poesim Hebræorum nec rhythmicam, nec numeris adstrictam arbitrantur; neque ab ea recessuros Lectores nostros arbitramur, post lectam Disquisitionem D. Abbatis Fleury & nostram hanc Dissertationem. Est igitur nobis in præsentia res cum Authoribus illis, qui in Hebræorum poesi simile quid cum Græcis, sive Latinis, aliisque linguis hodie obtinentibus, deprehendisse sibi visi sunt; eamque opinionem non ex aliorum autoritate, sed productis de suo argumentis sustinuerunt. Omittendos autem eos duximus, qui nihil se ea de re assecutos, vel assequi umquam posse scriperunt. Referendi tamen quibus novum aliquid in eo systema visum fuit proponendum.

Mercerus in cap. 3. Job ex aliorum re-

latione audivisse se tradit, Franciscum Vatablum veram methodum carminum libri Job, & Psalterii non invenisse tantum, sed etiam digestis regulis aliis perviam fecisse. Vatabli quidem eruditionem neminem arbitror ignorare; ac Mercerus sperare se dixit futurum tandem, ut eximii illius viri scripta de eodem argumento publice expectationi traderentur; sed ea de re actum est jam; nec spes tantum Vatabli scripta umquam videndi intercidit; ambigitur quin etiam num Vatablus vel scripserit umquam in idem argumentum, vel saltem absolutum aliquid reliquerit.

Theodorus Herbertus reperisse se tandem blandiebatur in Sacris libris carmina nostris simillima, metris nempe, & casuris, nonnullis, quas ipse præscribit, regulis adstricta. Ex his carminibus quedam, ait, occurrunt in Ps. 6. 2. & 8. 5. & 105. 20. & 106. 5. & 116. 7. & 118. 25. & 119. 30. & 146. 7. & Job. 22. 4. Prov. 25. 19. Sed quorsum hæc? An ne Poesim artificialem apud Hebræos sub Josue, Job, & Davide innotuisse, jure ex eo inferimus? Facile profectò vel prosa scripta oratio rara quedam carmina exhibere potest.

Doctores quidam Hebræi contendunt rhythmicum illud Poesis genus, hodie Hebræis familiare, vetustissimum esse, utpotè ætate Patrum suorum in Palæstina obtinens; quam in rem epitaphium quoddam Hebræicum & rhythmicum laudant, olim in tumulo Præfecti cujusdam Amasia Regis Juda in Regno Valentia legendum (q); sed hæc fabulosa, nec digna, ut veritatis studiosos viros detineant.

q R. Moses Ben Charif. Darkenoam.

Meibomius, ætatis nostræ scriptor, se unum jactitat, qui post 2000. annos secretum Poesis Hebræicæ tenuerit, eoque instructus ipse totum originale Scripturæ Textum corrigere ausus est. Ego, ait ipse in sua ad Reges omnes, & Principes Christianos totius Europæ epistolâ, novam adornavi Librorum Sacrorum versionem, cum explicatione difficillimorum locorum, cuius ego laboris vobis in præsentiarum specimen exhibeo. Quod si pro meritis agnosceris, reliquum Veteris Testamenti sperare vos jubeo, quemadmodum & carminum legem, quibus opus contextum est.

In Præfatione gloriatur se in Sacro Textu ultra 3000. errores correxisse, qui sensum corruperant; deprehendisse autem se illos profitetur infuso divinitus lumine, sicut & ope regularum Hebræicæ Poesis; quæ sanè regulæ post Jeremia, & Danielis ætatem occultæ, Aggæum, & Esdræm latuerant.

Addit insuper, ipsos Veteres Judæorum Doctores, si redire in mundum contingeret, grande illud donum, sibi divinitus collatum, admiraturos; Septuaginta verò Seniores frustra se operam suam collocasse professuros ingenuè, sicut & Origenem, relictis Hexaplis, unâ cum S. Hieronymo, totos se in ejus laudibus occupaturos, qui reliquos omnes Latinos Sacra Scripturæ Interpretes superasset, pro eâ, qua præstabat, Poesis Hebræicæ ac Lingue Sanctæ peritiâ.

Scri-

Scriptor iste novo suo de Poesi Hebræorum arcano totam turbat Scripturam; quin parte tantum minimâ totius systematis revelatâ, clavem ipsam nobis invidit. Facile vulgatum illud specimen Publico non arrisit, cum Meibomius huc usque fidem suam liberare distulerit.

Franciscus Gomarus, scripto Libro, cui titulum fecit *Davidis Lyra*, carmina Librorum sacrorum paribus adstringi legibus cum Græcis, & Latinis demonstrare conatur; nihilque author ille non molitur, ut regulas, pedes ac carminum genera omnia in Sacro Textu edisserat. Bipertitus est Liber, cuius pars prior regulas pro syllabis Hebræicis dimetiendis assignat; tum varia prosequitur Hebræorum carmina pro Græcorum, & Latinorum diversitate; altera verò, constitutis jam regulis, carmina Scripturæ diducit, analysim format, profert exempla, quæ regulis suis, & principiis quadrent. Opus illud summorum Virorum laudes primò affectum est, veluti Buxtorfi, Ludovici de Dieu, Constantini! Empeur, Heinfii, Hottingeri; mox verò Ludovici Capellii eruditionem in se concitavit. Observat igitur Cappellius duo ab Authore principia constituta esse, quæ vix, ac ne vix quidem probaret; primò Hebræica puncta non recens esse Hebræorum inventum, sed ex ipsis Sacris Authoribus derivata; alterum, Sacros Scripturæ Libros nullam prorsus passos fuisse, sive oscitantia Amanuensium, sive temporis diuturnitate corruptionem.

Solemne Gomari principium illud est: *Scheva non vocalis est, sed illius sub consonante mobili absentia nota*. Hoc Authore axiomâ refutat Capellius auctoritatem plurium Grammaticorum adducit, quibus Scheva vocalis brevis loco habetur. 2. Gomari regulâ semel admittit, ait Capellius, plures Hebræicæ voces, vel ab ipsis Barbaris, ne pronunciarum quidem possent, e. g. *Serbaku*; quin & plurimæ voces verè trisyllabæ in dissyllabas migrare cogerentur.

3. Gomari principium alteri Hebræicæ Syntaxis repugnat: *Scheva sub litera, cui adjectum Dages, pronunciat*. Ita ex voce *Pakkedu* sive Dages subducendum est, sive ratio ineunda, ut quiescente Scheva in pronuntiatione exprimitur.

4. Tandem juxta ac Capellius animadvertit, quo loco nos Scheva legimus, veteres, veluti Septuaginta, & S. Hieronymus, modò unam, modò alteram vocalem legebant; quare non est, uti quidem Gomarus contendit, quòd huic puncto vocali tantopere serviamus; quin & sapius contingit, ut in pronuntiatione exprimitur.

Alterum Gomari principium est: In Hebræo Syllabas omnes longas esse, vel breves, ancipitem nullam; neque fieri unquam posse, ut breves in longas per positionem transmutentur, quemadmodum Syllabis Græcorum, & Latinorum frequenter accidere satis constat. Egregiè ille quidem, si lingua Hebræorum eadem cum-

Dissert. Calmet. Tom. I.

Gallica, atque vernaculâ omnium fermè Europæ gentium indole, nullam in suis carminibus syllabarum dimensionis haberet rationem; cum verò, juxta Authoris mentem, linguæ Hebræicæ genius idem ferè sit ac Latine & Græcæ, ac plurima inter carmina omnium illarum gentium in sit similitudo; qui, rogo, fieri potest, ut hædem ac gentes illæ regulis non serviat? Neque constitutis à se regulis Gomarius felicissimè semper utitur; sæpe enim barbarismi criminationem, & objectam in se toties difficultatem pronuntiandi insinuat. Vix etiam fieri posse ostendit Capellius, ut cetera Hebræicarum Syllabarum mensura determinetur, quando de vera earum pronuntiatione non constabit; neque faciliore negotio, ait, versus Hebræici legerentur, si regulas pronuntiationis ab Authore traditas servemus. Ipso enim Gomaro fatente, constitutæ ab illo regulæ vix ultra tres versus ordine succedentes patiuntur. Ex quo illud consequi animadvertit Capellius, certas de Poesi Hebræorum regulas frustra assignari; quemadmodum & frustraneo labore torqueremur in regulis poeseos Græcæ, & Latine assignandis, nisi eandem regulam, & methodum servantes plures apud illos carmine scriptos Libros haberemus. Nonne ridenda planè esset viri illius confidentia, qui vagis quibusdam & irregularibus carminibus sparsim in Libris Sophoclis & Pindari animadversis regulas illorum certas præscribendas susceperet?

Quare dum Gomarus ultrò fatetur, *varia esse inter se Hebræorum carmina, promiscua, & atata*, idest nullo sibi invicem ordine succedentia, neque ejusdem metri plura simil continuari, ipse sibi imprudens sui Operis fundamenta suffodit; cum incertè adè & vagantis poeseos certa & constantia principia nulla esse potuerint. Scitè etiam animadvertit Capellius, adversarium suum tantam carminum farraginem irregularium, & regularium in uno eodemque Scripturæ Cantico inferre debuisse, ut nullo negotio similes versus in tota pariter Scriptura inveniri potuissent; eodemque labore, quo in Psalterio carmina rimatus fuit, eodem & in universa Scriptura investigasset. Neque in Scriptura tantum, sed orationes omnes Ciceronis, & Demosthenis, T. Livii, & Thucididis Historias, non prosa oratione, sed carmine scriptas fuisse ex Gomari methodo probaremus. Pfeifferius ejusdem Gomari carmina vel in ipso *Pater noster* se adinventurum confidit; nec frustra ille; namque ne immutata quidem Sacra orationis verba variis ejusdem Scriptoris carminibus servire factò ipso ostendit (r).

r Dissert. de Poesi Hebr.

Aliud ejusdem Poesis systema Author Bibliothecæ universalis inveniit, rhythmo scilicet adstricta fuisse carmina his potissimum argumentis demonstrans. 1. Ea est Hebræicæ linguæ, quemadmodum & Gallicæ, indoles, ut verborum contextum inverti nunquam patiatur; quam sanè verborum inversionem Græcis & Latinis tam prosâ oratione quam carmine scribentibus

I 2 fami-